

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

EURITMIE

Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

aprobată prin ordinul ministrului
nr. 4825/28.10.2014

București, 2014

NOTĂ DE PREZENTARE

Ca artă a mișcării, euritmia modernă exprimă prin forme de mișcare a corpului omenesc, în special a membrilor, coerența interioară, ce se manifestă în vorbire și muzică.

Făcând vizibil ceea ce în rostire și în muzică se exprimă sonor, euritmia este astfel „vorbire vizibilă” și „muzică vizibilă”, o artă ce n-a existat în trecut și care a fost creată în anul 1912 de către Rudolf Steiner.

Prin gesturi și mișcări ale membrilor superioare și ale corpului sunt redată în principal sunetele vorbirii și stările sufletești, tonurile, intervalele și armoniile muzicale.

Prin formele coregrafice parcurse individual sau configurate în grup sunt reprezentate elementele formale, conținuturile ideatice, sensul și structurile ce stau la baza creațiilor poetice și a compozițiilor muzicale. Componenta afectivă exprimată prin intonație și topică, tactul, ritmul și melodia pieselor muzicale se dezvăluie prin mișcarea în spațiu, forma devenind expresia artistică a acestor calități.

Atunci când se euritmizează un text poetic sau o lucrare muzicală, vorbirea și muzica acționează ordonator asupra constituției omenești.

Se câștigă agilitate și îndemânare nu numai în mișcarea propriu-zisă, ci și în împrejurări sociale. Prezența de spirit și reacția promptă se dezvoltă. Totodată, se construiesc în mod inconștient forțele vitale, iar împotriva deficitului ce se manifestă în capacitatea de mișcare a oamenilor și a lipsei de ținută, euritmia acționează ca o terapie cu efecte evidente în integrarea creativă a omului în societate.

Ușurința, amplitudinea și expresivitatea artistică a mișcărilor permit euritmiei să fie folosită în educație ca o gimnastică însuflețită, străbătută de elementul artistic, dând copilului posibilitatea de a fi activ cu întreaga sa ființă aflată în devenire.

Prezența programă școlară pentru euritmie cuprinde competențe care sunt centrate pe formarea de capacități și atitudini esențiale în formarea personalității elevilor și asigură continuitate în progresul copiilor, de la o clasă la alta.

La această vârstă, copilul trebuie să trăiască în ritmuri sigure, care susțin procesele organice de creștere. El învață prin imitare, exemplu și acțiune.

Orele de euritmie poetică pot alterna cu cele de euritmie muzicală sau pot fi tratate ambele aspecte în cadrul aceleiași ore. În predarea euritmiei este necesară prezența unui corepetitor.

Având în vedere că euritmia completează specificul pedagogiei Waldorf, pedagogie ce se bazează pe rezultatele cercetărilor antropologice ale lui Rudolf Steiner și pe actualizarea lor în cadrul Universității Libere pentru Științe de la Goetheanum, Dornach-Elveția, euritmia poate fi predată numai de către acele cadre didactice care au studii recunoscute de Universitatea Liberă pentru Științe de la Goetheanum, Dornach-Elveția.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Propuneri pentru texte literare și pentru piese muzicale
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Euritmie* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea elementelor de euritmie poetică pentru dezvoltarea personalității
2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității
3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Utilizarea elementelor de euritmie poetică pentru dezvoltarea personalității

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>1.1. Redarea prin imitare a gesturilor euritmice pentru vocalele și consoanele dintr-un text poetic simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri de mișcare pentru gesturi sufletești vocalice instinctive: „aaah”, „eeei”, „iiiată-mă”, „oooh”, „uuuh”; jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w, v” pentru mișcarea valurilor. 	<p>1.1. Redarea prin imitare a gesturilor euritmice pentru vocalele și consoanele dintr-un fragment de basm versificat</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri de mișcare cu gesturi sufletești pentru diferite situații dintr-un basm: uimire, surpriză, hotărâre, înțelegere, îngrijorare; jocuri de mișcare cu gesturi euritmice de redare a consoanelor de la începutul cuvintelor ce denumesc lucruri, fenomene, elemente naturale ce apar într-un basm. 	<p>1.1. Redarea prin imitare a gesturilor euritmice pentru vocalele și consoanele din fabule și legende</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice cu gesturi specifice pentru vocalele silabelor accentuate din fragmente de fabule și legende; jocuri euritmice cu mișcări-imagini pentru consoanele de început ale unor cuvinte-cheie din fabule și legende.
<p>1.2. Redarea ritmului simplu diferențiat între „scurt” și „lung”, prin bătăi din palme și pășire</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc. 	<p>1.2. Redarea ritmului diferențiat între „scurt” și „lung”, prin bătăi din palme și pășire</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri ritmice având ca suport poetic scurte refrene versificate din componența unor basme. 	<p>1.2. Redarea ritmului diferențiat între „scurt” și „lung”, prin alternarea bătăilor din palme cu pășirea</p> <ul style="list-style-type: none"> jocuri ritmice având ca suport poetic fragmente semnificative din fabule și legende.
<p>1.3. Exprimarea prin mișcare și ținută corporală a trăsăturilor dominante ale unor personaje din povestiri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea unor fragmente semnificative din povestiri simple. 	<p>1.4. Exprimarea prin mișcare și ținută corporală a trăsăturilor dominante ale unor personaje din basme</p> <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea unor fragmente de basm în care apar personaje cu trăsături dominante. 	<p>1.4. Exprimarea prin mișcare și ținută corporală a trăsăturilor dominante ale unor personaje din fabule și legende</p> <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea unor fragmente din fabule și legende în care apar personaje dominante.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
2.1. Redarea prin imitare a unui ritm muzical simplu <ul style="list-style-type: none"> jocuri de pășire atentă și pășire precipitată; jocuri de pășire ritmică. 	2.1. Redarea prin imitare a unui ritm muzical lent și alert <ul style="list-style-type: none"> jocuri ritmice de pășire atentă, urmată de pășire precipitată. 	2.1. Redarea prin imitare a diferitelor ritmuri muzicale <ul style="list-style-type: none"> jocuri muzical-ritmice de alternanță între pășirea atent-lentă și precipitat-rapidă.
2.2. Realizarea prin imitare a formelor de mers „ușor” și „apăsător”, cu suport muzical <ul style="list-style-type: none"> jocuri de mișcare pentru „așteptare” și „acțiune”. 	2.2. Realizarea prin imitare a formelor de mers „ușor”, „apăsător” și „săltător”, cu suport muzical <ul style="list-style-type: none"> jocuri de mișcare cu mers diferențiat adecvat caracterului piesei muzicale. 	2.2. Realizarea prin imitare a diferitelor forme de mers pentru urmărirea liniei melodice <ul style="list-style-type: none"> jocuri de mișcare cu forme de parcurs spațial adecvat liniei melodice.
2.3. Redarea prin imitare a unui ritm muzical simplu, alternând bătăile din palme cu pășirea ritmică <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice cu alternanțe între motive ritmice și „în tact”. 	2.3. Redarea prin imitare a ritmului muzical alert și lent, alternând bătăile din palme cu pășirea ritmică <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice de alternanță între ritmul redat cu palmele și cel redat cu picioarele. 	2.3. Redarea prin imitare a ritmului muzical și a liniei melodice, alternând mișcarea brațelor cu mișcarea picioarelor <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice cu forme de parcurs spațial și alternanțe ritmice.
2.4. Redarea prin imitare a gestului euritmice pentru intervalul muzical de cvintă, în principal pentru xilofon și kantelă <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice realizate cu instrumente specifice: xilofon, kantelă, liră, flaut, pian. 	2.4. Redarea prin imitare a gestului euritmice pentru intervalul muzical de cvintă, în principal pentru liră <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice de așteptare, ascultare și sonorizare armonică la liră. 	2.4. Redarea prin imitare a gestului euritmice pentru intervalul muzical de cvintă, în principal pentru pian și flaut <ul style="list-style-type: none"> jocuri euritmice „de dirijare” a unor piese muzicale scurte, cu predominanța armonică a intervalului muzical de cvintă.

3. Exprimarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
3.1. Realizarea formației grupate „în cerc” <ul style="list-style-type: none"> jocuri de adunare: „Prietenii în căsuță”, „Puii în cuib”, „Somnoroase păsărele” etc.; jocuri de intrare și ieșire; jocuri de mișcare în formație de „horă”. 	3.1. Realizarea formației grupate „în cerc” și identificarea locului fiecăruia în cadrul cercului <ul style="list-style-type: none"> jocuri de adunare: „În căsuța din pădure”, „Piticii făurari” etc. 	3.1. Realizarea formației grupate „în cerc”, „pe perechi” și „în două cercuri concentrice” <ul style="list-style-type: none"> jocuri de adunare și grupare: „Eu și tu suntem noi”, „Noi ne căutăm” etc.
3.2. Coordonarea propriei mișcări cu cea a formației grupate în cerc <ul style="list-style-type: none"> jocuri de intrare și ieșire; jocuri de mișcare în formație de „horă”; jocuri de contracție și expansiune a formației grupate în cerc. 	3.2. Realizarea echilibrului și siguranței în mișcarea corpului și în deplasarea în spațiu <ul style="list-style-type: none"> jocuri de echilibru și deplasare; jocuri de așteptare, întâlnire, despărțire. 	3.2. Exprimarea concentrării și destinderii prin mișcarea de contracție și expansiune a formației de cerc <ul style="list-style-type: none"> jocuri de contracție și expansiune: „Norii și soarele”, „Apăsare și eliberare” etc.; jocuri de mișcare, atitudine și expresie adecvate suportului poetic și muzical folosit.
3.3. Parcurgerea unui traseu cu formă geometrică simplă <ul style="list-style-type: none"> jocul „Plimbare la pădure”, cu trecere peste „pod”, ocolirea „lacului” etc. 	3.3. Parcurgerea unui traseu cu formă de dreaptă, curbă, cerc, spirală <ul style="list-style-type: none"> jocuri de deplasare cu parcurgerea unor trasee sub formă de linie dreaptă, linie curbă, cerc, spirală. 	3.3. Parcurgerea unui traseu cu formă șerpuită și a formei de lemniscată (forma cifrei opt), fără intersecție <ul style="list-style-type: none"> jocuri cu parcurgerea unor trasee cu forme curbe, șerpuite, curgătoare: „De la munte pân’ la mare”, „Pârăiașul” etc.
3.4. Conștientizarea prin mișcare a componentelor mari ale corpului: membre, trunchi și cap <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea euritmă a unor poezii despre ființa umană; jocuri de prezentare: „Așa sunt eu!”, „Unde sunteți? – Iată-ne!” etc. 	3.4. Descoperirea relației dintre sunete și mișcările componentelor corpului <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea euritmă, preponderent vocalică, a unor poezii despre ființa omului. 	3.4. Descoperirea legăturii dintre direcțiile spațiului, sunete și mișcările corpului <ul style="list-style-type: none"> dramatizarea euritmă a unor poezii cu caracter de sentință; verticalizarea, lateralizarea și frontalizarea mișcărilor trupului și membrelor în relație cu expresia euritmă a vocalelor i, a, o.

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mișcări pentru redarea, prin imitație, a gesturilor euritmice pentru vocale și consoane, fără utilizarea terminologiei; ▪ mișcări pentru realizarea unor ținute care redau „prezența”, „verticalitatea”, atmosfera și trăsăturile unor personaje din povestiri simple; ▪ mișcări de redare a ritmurilor, prin bătaie din palme și pășire; ▪ povestiri și poezii despre natură, anotimpuri, sărbători și alte piese poetice sau muzicale tematizate; ▪ parcurgerea în mers a unor trasee în forme simple, linie dreaptă și cerc; ▪ mișcare euritmică a intervalului muzical de cvintă; ▪ mișcare euritmică pe motive muzicale pentatonice. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mișcări ale brațelor și corpului pentru redarea, prin imitație, a gesturilor euritmice vocalice și consonantice; ▪ mișcări pentru realizarea unor ținute care redau prezența și atitudinea unor personaje din basme; ▪ mișcări realizate cu palmele sau prin pășire pentru redarea unor ritmuri poetice sau muzicale; ▪ basme, povești și povestiri, poezii și piese muzicale tematizate; ▪ parcurgerea în mers a unor trasee cu forme geometrice de linie dreaptă, linie curbă și spirală; ▪ intervalul muzical „cvintă” și elemente muzicale pentatonice. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mișcări ale brațelor și corpului pentru redarea, prin imitație, a gesturilor euritmice vocalice și consonantice; ▪ mișcări pentru realizarea unor ținute care redau prezența și atitudinea unor personaje din fabule și legende; ▪ mișcări realizate cu palmele sau prin pășire pentru redarea unor ritmuri poetice sau muzicale; ▪ fabule, povestiri despre animale, legende, poezii și piese muzicale tematizate; ▪ parcurgerea în mers a unor trasee cu forme geometrice de linie dreaptă, linie curbă, spirală și lemniscata fără intersecție; ▪ intervalul muzical „cvintă” și elemente muzicale pentatonice; ▪ dansuri pe perechi cu formarea a două cercuri concentrice.

Propuneri pentru texte literare:

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Otilia Cazimir – „Poezii” ▪ Elena Farago – „Poezii” ▪ Vasile Alecsandri – „Pasteluri” ▪ Petre Ispirescu – „Basmе” ▪ Frații Grimm – „Basmе” ▪ Agenor Crișan – „Drumul tăcerii” ▪ Povești populare românești ▪ Povești cu tâlc, culese sau/ și create de profesorul de euritmie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Petre Ispirescu – „Basmе” ▪ Frații Grimm – „Basmе” ▪ Otilia Cazimir – „Poezii” ▪ Agenor Crișan – „Drumul tăcerii” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grigore Alexandrescu – „Fabule” ▪ Emil Gârleanu – „Povestiri despre animale” ▪ Vasile Alecsandri – „Pasteluri” ▪ Agenor Crișan – „Drumul tăcerii”

Propuneri pentru piese muzicale:

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Improvizații muzicale reprezentative pentru diferitele tipuri de pașire ▪ Cântece pentru copii din folclorul românesc și al altor popoare ▪ Kunstler – „Ploaia” ▪ Reinecke – „Lento” ▪ Leopold van der Pals – „Musik zur Eurythmie” ▪ Luci Bittrich – „Musik für padagogische Eurythmie” ▪ Jürgen H. Havix- „Notensammlung für den Eurythmie-Unterricht” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Improvizații muzicale reprezentative pentru diferitele tipuri de pașire ▪ Leopold van der Pals – „Musik zur Eurythmie” ▪ Luci Bittrich – „Musik für pädagogische Eurythmie” ▪ Jürgen H. Havix- „Notensammlung für den Eurythmie-Unterricht” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jean Philippe Rameau – Menuet ▪ Johann Nepomuk Hummel - Écossaise ▪ Improvizații muzicale reprezentative pentru diferitele tipuri de pașire ▪ Leopold van der Pals – „Musik zur Eurythmie” ▪ Luci Bittrich – „Musik für pädagogische Eurythmie” ▪ Jürgen H. Havix- „Notensammlung für den Eurythmie-Unterricht”

SUGESTII METODOLOGICE

În cea mai mare parte a timpului, lucrul cu copiii se desfășoară în formația de cerc. Gesturile și mișcările euritmice vor fi însușite de către elevi prin imitarea mișcărilor profesorului. Lecția se desfășoară în atmosfera specifică basmelor/ povestirilor/ legendelor/ fabulelor, iar formele de mișcare și gesturile sunt adecvate caracterului imaginativ al acestora.

În cadrul lecției se utilizează povestiri și texte poetice despre natură, anotimpuri și sărbători, create sau alese de profesorul de euritmie.

Piese muzicale pentatonice vor fi integrate în contextul unitar al lecției, ca suport pentru părțile ritmice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalului muzical de cvintă.

Elementele de euritmie muzicală ce sunt încă în dispoziția de cvintă se desfășoară în formația de cerc, iar, în clasa a II-a, se desfășoară și în două cercuri concentrice, pe perechi.

Interpretarea pieselor muzicale va fi realizată de către corepetitor, iar rostirea textelor poetice și a povestirilor va fi realizată de către profesorul de euritmie.

BIBLIOGRAFIE

Dubach Annemarie, *Die Grundelemente der Eurythmie*, Verlag am Goetheanum, 1988.

Müller Hilde, *Lebendiger Eurythmie-Unterricht*, Verlag Ch. Möllmann, 2000.

Richter Tobias, *Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*, Ed. Triade, 2001.

Siegloch Magdalene, *Euritmie. O introducere*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Die Entstehung und Entwicklung der Eurythmie*, Rudolf Steiner Verlag, 1982.

***, *Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf/ Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 2005.